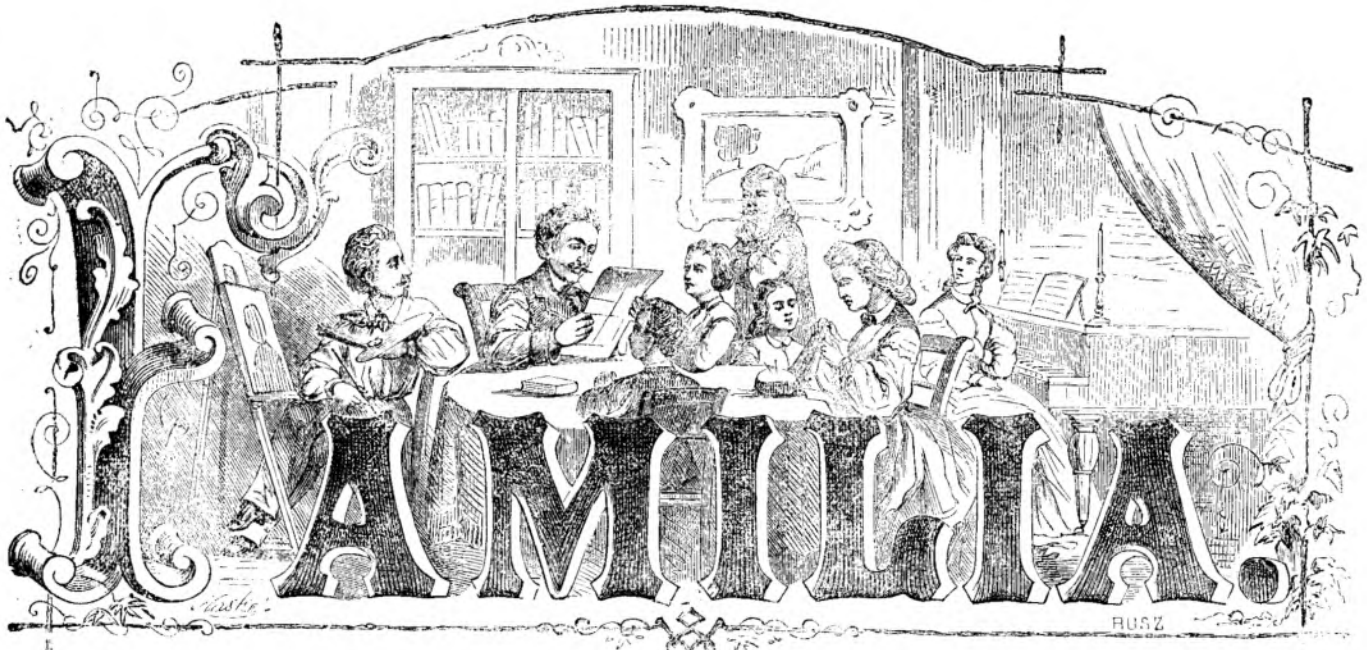

Sumar

Foia enciclopedica si beletristica cu ilustratiuni.

PEST'A
vineri
2/14
augustu.

Ese totu a opt'a di
Pretulu pentru Austria
pe jul. - dec. 4 fl. —
Pentru Romania
pe jul. - dec. unu galbenu.

Nr.
27.

Cancelari'a redactiunii
Strat'a lui Leopoldu Nr. 4.
unde sunt a se adresa manuscrisurile si banii
de prenumeratiune.

Anulu
IV.
1868.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

LA O RUINA.

Voi ziduri garbovite de-a vecurilor mana
Cadeti, cadeti mai iute, ve pierdeti in tierena,
Si nu lasati neei petra, neei nume dupa voi!
Erati odata 'n fala, si 'neinse de splendore
D'averi inpoarate si vecinice isvore
La unii de placere, la altii de nevoi.

Esiá din voi odata despotulu cu asprime
Privindu cu sumetie la miser'a multime,
Ce sta cu bratiulu gatá de lucru, de sudori;
Apoi mana tiranulu o turma omenesca
Pre campurile sale s'asude se muncesca,
Si ser'a cu mandria, ridea de muncitori.

Candu glotele servile, pre brazdele cleiose,
Storceau fara sperantia de dile mai frumoase,
Potere si vietia din pieptulu obositu;
Mana nobilulu falnicu caretele usiore
P'alelele umbrose pre lunci desfetatore
Dormea apoi la umbra de sore neparlitu.

Si ser'a, candu supusii prin misere bordee,
Abie aveau o zare pre vetre si-o schinteia,
Si-abie poteau de lacrimi se mance pana loru;
Atunci — o ziduri negre! in voi ardeau brillante
Candele 'naurite, si 'n hore petulante
Trageau stapanii vostri selbaticulu picioru.

Candu tomn'a versa daruri din urn'a ei bogata,
Implea avutulu siur'a, si pivniti'a cea lata,
Privia ridiendu la spice si bea din dulce vinu;
Dar' selavulu storsu de munca, setosu de bucuria,
Pleca alu seu genun chie la celu cu bogatia,
Se-i de si lui ce curg e din vasulu seu celu plinu.

Si-i da tiranulu cnut'a si biciulu pre spinare,
Se simtia si mai bine a sortii apesare —
Plangea amaru elotulu — cu lacrimi se roga:
„O donne fia-ti mila, de cei uitati de tine,
Desbraca-i de catene, si ce li se cuvine.
Le da si loru in lume, din mare mila ta!”

La ceriu ajunse rug'a din animi devotata,
Si celu atotu puternicu tramise libertate
Poporulu din lant iuri, stergendu-i lungulu chinu;
Blastemulu, resbunarea, cu vecinica mania,
Faciele nestinse le 'ntorcu spre tirania,
Si mi de domni despotici la sclavii loru se' nchinu.

Voi ziduri blastemate, de-a selaviloru multime
Platirati cu rusine, tiranic'a crudime,
D'ai vostri parasite, remaserati pustii —
Si dilele perirei ve stersera marirea,
Adi stati ingarbovite si plangeti fericirea —
Unu fulgeru mai lipsesce si pulvere veti fi!!

Cadeti colóse negre, ve pierdeti in tierina,
Si 'n locurile vóstre nimicu sê nu romana,
Decâtu o pétra numai — sê fia monumentu!
Pre ici sê scrie tempulu: „Aici au fostu palate,
Au fostu o ginte mare, splendóre, bogatate,
Au fostu dar' disparura, ca tóte pre pamentu!“

I. Lapedatu.

RESBUNAREA.

Naratiune din viét'ia poporului.

I. Tirani'a.

Fericitu asiu fi, de nu asiu fi vediutu cu ochii cele ce voiu se le descriu aci! Fericiti veti fi si voi stimati cetitori si cetitóre, déca veti poté crede, câ tóte sunt numai fantasii poetice, pe cari poetulu in óre triste ca pe nelucirile delirului seu, are datina a le descriá!

Suntemu intre colinele si stepele Banatului resariténu. Ce tienutu maretiu! De pe vêrfulu délurilor de la Cosiaviti'a — marginea Banatului de catra Ardélu — de privesce cineva preste campi'a Banatului, pana afundu catra Temisiór'a, vede cea mai romantica panorama de coline care de care mai fantastice, parte góle, parte crescute cu paduri, intrerupte prin váile cele manóse si sierpuite de mii riuletie aci mai mari, aci mai mici. Si tóta campi'a, sub ceriulu serinu, reflectéza colórea ceriului, si in fat'a morgana se pare a inota ca intr'o mare cristalina!

Pe o colina de aceste din departe se albesc curtea domnéscá a domnului de pamentu din Valcéu'a, edificata in perspectiv'a cea mai mandra. Josu in vale zace satutiulu Valcéu'a resfiratu, cu besericutia de lemn, a careia campana de multe ori suna melancolicu in natur'a liniscita. Curtea domnéscá e inenngiurata de tóte laturile cu garduri mari de nuele, si plopilii cei inalti ce totu la dice pasi erau unulu de altulu postati pe langa gardu se pareau ca piramidele Egiptului a-si lasá fruntea sarutârii noriloru! Ocolulu inea erá unu pareu anglicu, cu cele mai frumóse straturi de flori, simetrica arondate si cu tielina tivite, pe langa care curgu cararile cele sierpuitóre! Tóte, tóte facute de manile iobagiloru romani din Valcéu'a!

In adóu'a diumetate din lun'a ro seloru a anului 1847 la curtea domnéscá, desu de deminétia se aude vaerare petrundictóre, la care tóte colinele respundu cu tristulu echo! Ceriulu se posomorea totu mai tare, nori negri de la miédiadi grabiau la miédia-nópte. Sórele si-ascundea fati'a, se nu véda tirani'a de la curtea domnéscá.

Siese juni si dóue fete de iobagi sunt judecati de domnulu pamentescu la pedépsa trupéscá, si a nume trei la cate 25 pe deresiu, ¹⁾ trei la preumblare pe ulitie legati cu manele in spate cu persecutorele dupa ei, carele totu la 10 pasi lovea in ei ca in nisce vite selbatice cu scuteca — sbiciu — lunga de piele! Cele dóue fetitie inea erau in rendu, dar nebatute. Inse destula bataia a fostu rusínea pe ele. Ele trebueau se pórté in grumadi lauta ²⁾ de ocará! Éra mosiulu Tom'a cu piciorulu in grosu, ³⁾ si bab'a Sar'a cu grumadiulu si manele in pelinghieriu, ⁴⁾ trebueau sê fia martori tiraniei acesteia! Ei erau parintii lui Ionu, si pentru Ionu fiulu loru, carele nu erá aci, trebueau ei sê véda cum suferu junii nostri.

Óre ce e caus'a esecutiunci acestei crâncene!

Ceriulu a pierdutu paciintia a mai privi asié tirania, se invali totu orisonulu cu nori grei, cari urlandu si schinteindu, versau torinti de plóia, si s'a pusu capetu tiraniei de astadi.

II. La plivitu.

Nainte de diu'a acésta nefericita ca optu díle, ceriulu limpede ca laptele, mandru ca dragulia, zimbiá de catra resaritu, unde pe tóta clipit'a se acceptá sê se ivéscá regele dílei, mandrulu sóre.

Ce prospectu incantatoriu e resaritul sóre-lui in lun'a lui maiu! Frumosulu ceriu stelosu de nópte, si luncile sealdate in radiele melancolice a lunei, sunt numai umbra pe langa acésta scena.

Candu se misca incetisiuru zefirulu linu, si milióne de floricele din sinurile loru vestaline de diumetate deschise, ca din nisce potire sacre revérs odoruri balsamice preste vegetale; candu vale si colina, lunca si padure, se ornéza cu verdéti'a loru frageda; candu róu'a de deminétia picura in sinulu floriloru ca nisce lacrimi de bucuria din ochiulu naturei, éra radiele blande a resarindului sóre le prefáce in atâtea diámante

¹⁾ Deresiu. O lavitia grósa — provediuta cu cercuri de feru pentru mani picóre si peste cópse.

²⁾ Lauta. Unu instrumentu in form'a ceteri standu din dóue parti care la olalta incopciate dupa grumadiu, cuprínde grumadiulu si manele dinainte tienute in susu.

³⁾ Grosu. Dóue scanduri gróse gaurite si intarite intre dóue lemne scunde. In gaurile acele se prindea piciorulu celui prinsu.

⁴⁾ Pelinghieriu. Dóue scanduri gróse gaurite si intarite intre doi stelpi mai inalti, asié câtu cuprinde in form'a gilotinei grumadiulu si manele femeiloru.

si pietre scumpe, — ah! atunci tóta fiinti'a pamenténa respira bucuria!

Numai iobagii din Valcéu'a nu participéza de acésta bucuria! Pe ei nu-i incanta resaritul sórelui, nu mosaiculu campului, nu romanticitatea colineloru! Ei sunt manati ca vitele la plivitu! Naintea loru e numai tiarin'a colosala a domnului de pamentu!

Plaiasiulu celu falosu, Mitru celu cu nadržagi rosii, cu atila veneta, cu cisme impintenate, cu peleri'a pe urechia, cu scutec'a in mana, si bireii, servitorii domnesci, despartu iobagii in cete. Intr'o céta sunt siepte juni si trei fetitie. Ionu fiulu lui mosiu Toma, unu june frumosu si vengiosu, si Savet'a mandra ca unu pupu de trandafir, erau in cet'a acést'a, ei nu poteau fi despartiti, ei erau mire si mirésa. Dupa ei falosulu Mitru vengeindu scutec'a pintre degetele pline cu anele de argintu la spatele plivitoriloru.

Ionu plivea barbatesce, ferulu ascutitu din verfulu oritacului seu pêreiá in radecinele palamidei, si numai din candu in candu si-redicá ochii in susu. Si atunci i se intalniau cu a Savetei, si zimbirea guritiei ei cea frumosu croita, lu-facea ferice! Dar fericirea lui nu multu tienú.

— Iau! — gema Ionu de usturime, si se prinse cu man'a drépta de umerulu stangu, peste care-lu loví Mitru, in momentulu candu ochii lui se intalnira cu a Savetei. Mitru jalusu pe Ionu pana la urcehi, câ-ci si elu voiá sê iee pe Savet'a de sótia, nu putea suferí cochetarea loru. Dar Savet'a nu-lu putea suferí.

— Josu cu man'a la oritacu — strigà Mitru furiosu — ti-oi da eu tfe uitatu in laturi — si-lu loví si peste mana pe Jonu. O lacrima in ochii Savetei, lu-facú se rabde ori ce pentru ea.

III. Dejunulu intreruptu.

— Huia! — resunà strigarea lui Mitru candu erá sórele la prandiulu micu, si tóte cetele se asiediara la dejunu.

Pana ce pe més'a domnésca cea poleita si cu mesariulu aurú, din vasciórele de porcelanu finu, evaporá ciocolata, caféua, thea, — pana ce si insusi plaiasiulu Mitru pe salveta alba si-desfacea sionc'a férta, si destupá ploc'a cu vinulu celu mai bunu din pivniti'a domnésca, — ah! ce distingere, ce contrastu! — pâna atunci sermanii juni iobagi se indestuliau cu putînu malaiu uscatu, pe care lu-rumegau cu aiusiu selbatecu incinsu in sare de vite, mestecata cu furnice de pe campu!

Mitru incotitu pe dolmanulu seu albu, mancá din sionca si gligligaia din plosca cu unu aeru domnescu, ce voiá sê dîca catra plivitori: v'aru placé si vóa asié! — Junii nostri dedati reului, neci a invidiá starea lui Mitru si-luau indresnéla, cu atátu mai putînu a pofíí mancarea lui. Dar Savet'a, de pe carea Mitru nu-si luá ochii, neci cu cód'a ochiului nu-lu norociá.

Numai Muresiu, canele celu mare, negru si stufosu, nedespartiverulu sotiu fidelu a lui Jonu, nu lesá din ochii sei — nu pe Mitru — ci sionc'a lui, neci sionc'a lui — fara numai ósele sioncei, câ-ci a cui sê fie acele? póte cugetá canele in sine!

— Cum ai róde tu Muresiu osulu acest'a de ti-ar fi iertatu! — dîse Mitru in batjocura catra cane, care tocmai rodea o cógia de malaiu langa Ionu, si aruncandu osulu catra cane, lu-amerintiá cu corbaciulu: sê nu cutedi!

Muresiu in presinti'a lui Ionu nu pre avea datina a se teme. Elu sarí spre osu! Si fiindu câ Mitru totu tienea scutec'a in susu, elu mai cutezà a si réngí catra Mitru. No! dar o si patí pentru acésta temeritate, câ-ci in momentulu acela semtí câtu de neplacutu i pravuieste Mitru cu scutec'a bund'a lui cea stufósa. Muresiu inse nu-si póte ignora ca multi ómeni, dreptulu seu, elu si-tienea dreptu la osulu aruncatu, si neci o linia nu miscá de langa elu. Ba sê nu-i vre face semnu stapanelu seu, rumpea cu dintii sei ascutiti, scutec'a lui Mitru in dóue.

— Fii bunu teaica Mitre, lasa osulu acela lui Muresiu, vedi câtu de milosu se uita la elu — se intrepuse Savet'a.

— Ce dîci tu soro... — se întorse Mitru catra acést'a, vatematu prin titul'a de teaica, carea se dá unui strainu si mai betranu, care, precumu si impregiurarea câ Savet'a compatimesce canele lui Ionu, lu-facea se pricépa evidentu, câ anim'a ei pentru cine bate, — tu cutedi a partiná canele acesta? — si redicá scutec'a sê o lovéscu. Firesce Jonu si canele capetara, mai erá Savet'a indereptu! O tu fire rea si aroganta! Tu cu sil'a, tu cu reulu voiesci sê cuceresci anime! Te insieli!

— Sê nu te cutedi a dá! — strigà Jonu si sarí in susu. Elu ar fi suferitu lovituri tóta diu'a, inse pe Savet'a nu! Muresiu inca lasà osulu si se gatà de atacu.

— Éca cum nu cutedi — replicà Mitru si atinse pe Savet'a peste spate, carea erupse in lacrima. Leulu nu se rapesce mai furiosu spre préda ca Jonu spre Mitru. Cu o saritura si-inodà manele in perulu lui Mitru, si cu o sverlitura asié lu-trentí cu fati'a la pamentu, câtu

ceriulu cu tóte stelele sale, se ivira in ochii lui Mitru. Pana a se reculege acest'a, Ionu smulse scutec'a din manele lui, si punendu-si piciorulu pe grumadiu-i, asié l'a persecatu, câtu nu l'a persecatu nime altulu de candu e lumea. N'a folositu aperarea juniloru, nu rogarea Savetei, carii erau ingrigiti acum de sórtea lui Jonu, elu in dóue minute i-a resplatitu tóta tirani'a lui Mitru din viétia-i. Neci Muresiu n'a remasu pasivu, elu tienea bine nadragii cei rosii, dar si de ceva mai móle, pana ce delineventulu loru primf dejunulu usturos.

— Aidu Muresiu! — strigà Jonu canele, si cu acesta dupa elu, printre nisce coline disparu in padurea cea mai de aprópe, câ-ci tocma alergau ceialalti servitori intru ajutoriu!

— Prindeti-lu, prindeti-lu — strigau acestia, dar toti stateau uimiti! Pe Mitru ametfítu lupusera pe o cocia, si lu-tramisera la Bab'a Ana mama sa. Éra pre junele si junii nósti i escortara la curtea domnésca. Toti acestia, precumu si parintii lui Jonu si a Savetei fura incarcerati, in carcerea domestica. In contra lui Jonu s'a deschisu persecutiune, si dupa ce in 8 díle comisariulu de securitate cu pandurii sei in zedaru a totu cautatu, a 8-a dí, precumu vediuramu in capitulu I-u se esecutá sentintia tirana a supra celoru siese juni si dóue fete si a supra parintiloru lui Ionu. Numai Savet'a si parintii ei, a dóua dí dupa incarcerare, spre uimirea totororu, fura eliberati nevatemati. Neci ei insisi si poteau esplicá casulu extraordinariu.

Óre cum s'a intemplatu?

IV. Bab'a An'a.

Intr'o casutia, a treia ulitia sub curtea domnésca, cam de margine, se vede in diu'a bataii de la plivitu, zare de lumina sér'a. Bab'a Ana o veduva sbârcita, Lenormand'a in talpi, carea si ea facea pe vragitórea vestita, peste siepte tieri, peste siepte otare, dupa ce a spalatu spatele venete a lui Mitru unicolui ei copilu cu spiritu canforatu si i-a legaturan'a de la picioru o vedemu chitindu-se si incuindu us'a dupa sine, se departa spre curtea domnésca.

Bab'a Ana erá temuta la poporu pentru vragile ei. Dar la curtea domnésca erá respectata pentru tirani'a fiului ei. Câ-ci fiulu ei erá man'a drépta a domnului pamentescu. Erá sbiciulu lui Ddieu preste poporulu sclavu. Pe Bab'a Ana o vedemu prin intunereculu noptii tienendu spre acelu despartimentu alu curtii unde se afla carcerea domestica si unde locuia si provi-

sorulu dominale, carele imbracá de odata si oficiulu de profosu.

Babei An'a vighietorii nu-i stau in cale. Ei i sunt usle curtii deschise diu'a nóptea. Ea intra la provisorulu. Se róga de acesta sê-i aduca inainte pe Savet'a si parintii ei. Rogarea i se implinesce.

— Sciti voi bine, ce ve ascépta pe voi diu'a de mane — se adresà Bab'a Ana catra parintii carii intrara in chill'a provisorului — vai vóa mane. O sê semtiti voi crancenii dorerile copilului meu! Numai una ve póte mantuí. Mitru si intre doreri pomenesce pe Savet'a, fét'a vóstra. Déca voi ve invoiti a o dá dupa elu, atunci de locu sunteti slobodi. In genunchi me voi pune pentru voi naintea domului nostru.

Parintii se uitau la Savet'a carea cu capulu plecatu versá lacrime

— Nu se póte, sora Ana — díse tatalu Savetei, — noi nu-i facemu sila, macaru aici sê murimu.

— Dar neci a lui Ionu nu va ff pana traesce Bab'a Ana, — díse acésta maniósca si se departà.

Lacheulu insciintieza pe domnulu pamentescu câ Bab'a Ana cere intrare.

— De buna séma in caus'a fiului ei vine. Sê intre! — díse acesta si se scolà de la més'a de scrisu, unde in vestmintele comóte se pusese a scrie. — Erà unu barbatn aristocratu, si barbarosia, dadea espresiune unei anime putfnu indurate.

— Ce e nou Baba Ana? — díse catra intrand'a intrunu dialectu banatienescu, câ-ci vorbiá romanesce, câtu nu-lu conoscea nime a nu fi romanu. Ce vini asié tardfú?

— Fusei in temnitia la parintii cu fét'a aia falasó, si le-am fagaduitu, câ mari'a ta i vei iertá déca oru da-o dupa Mitru meu, câ Mitru si in doreri o totu pomenesce.

— No si cum ai gatatu?

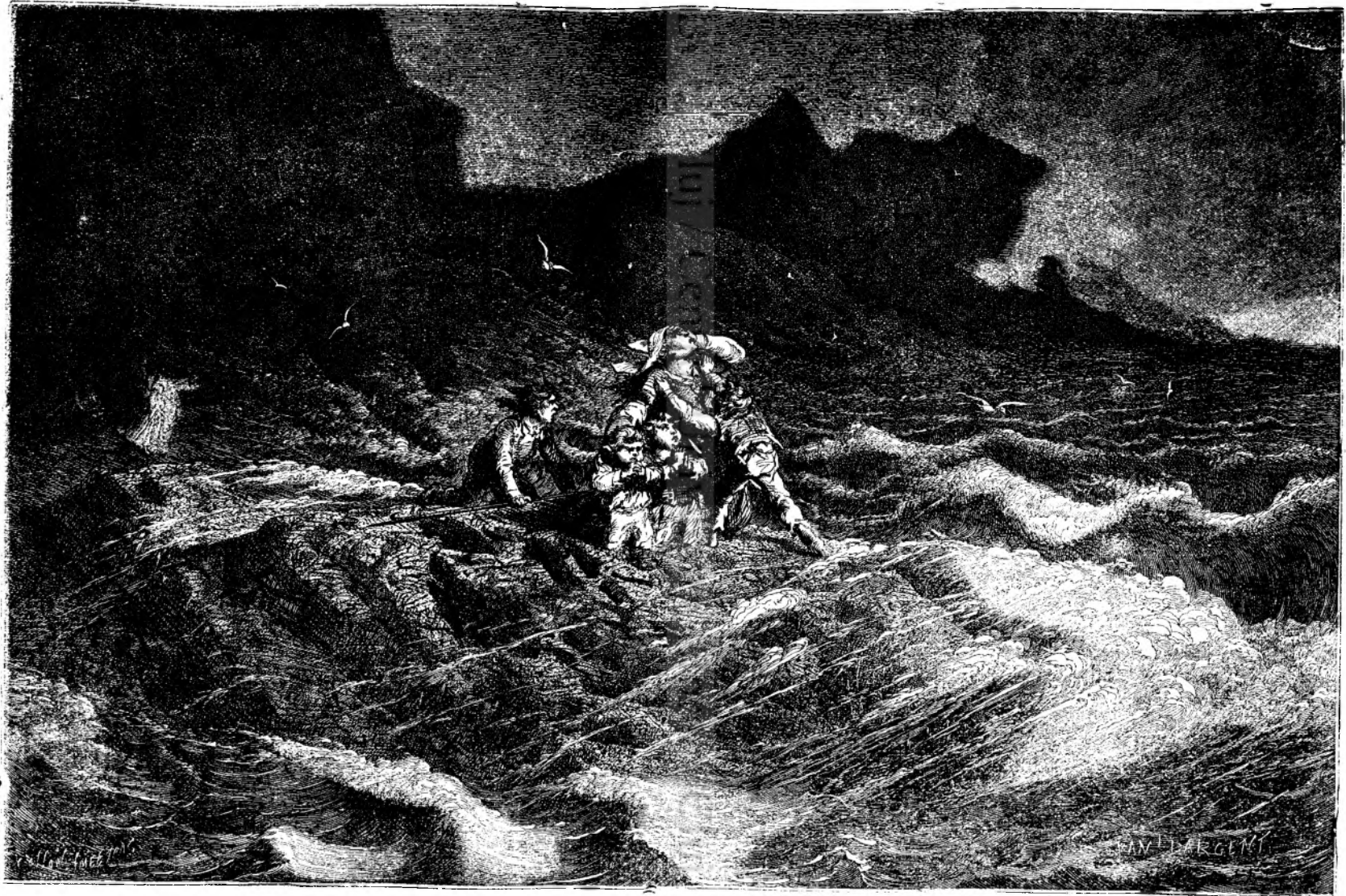
— Nu voescu neci intr'unu chipu.

— Léscã câ vomu ajutá noi. Nu scapa din inchisóre, si in tóta diu'a i bagu in pelinghieru, pana nu se voru invoí.

— Ba nu mari'a ta, eu me rogu ca la Ddieu, sê le dai drumulu deminétia fara neci unu reu.

— Si ce vrei cu asta? Póte nu fét'a aia e pricin'a, câ batura pre Mitru. Asié lesne sê scape celu ce indresnesce a supra slugiloru mei!

— Cu aceea nu vomu dobendí pe Savet'a, mari'a ta! Io am altu planu. Planulu meu e a instrainá pe Jonu de catra Savet'a mai autáiu, apoi sê cercâmu celelalte. Câ si ea si parintii ei dísera, câ mai voiescu sê móra in temnitia decâtu

FAMILIA PESCIARULUI.

sê-si deie fêt'a dupa Mitru. Fêt'a totu socotesce, câ Ionu va mai veni in satu.

— No! sê se arete acell'a numai in satu, câ pe deresiu va mori, — dîse domnulu maniosu si redicà pumnulu amerintietoriu. — Si cum socotesci tu se incepi? — intrebà mai de parte mari'a sa.

— Déca mari'a ta vei scrie provisorului, ca sê le deie drumulu, eu voi vestí in satu câ ei si-au datu invoirea pentru Mitru. Asta va audî Ionu, si se va maná pe Savet'a, si atunci Savet'a se mai ascepte?

— Dar cum va scí Ionu asta, câ elu a peritu?

— Ori unde sê fia elu totusi va ispití de Savet'a lui.

Mari'a sa aflà de bunu planulu de vulpe a Babei, si punendu-se la mésa, scrise urmatórele sîre:

„Provisorulu meu!

Pe fêt'a numita Savet'a, si pe parintii ei, pana mane deminétia i vei eliberá nesmintitu si fara vatemare.

A r a n y á g i m. p.“

V. Instrainarea.

In 24 juniu in diu'a de San-Dîene — pe candu cele intemperate au inceputu a se da uitarii, — tóte fetele din Valcéua pana in diori erau pe campu, si culegeau cu diligintia san-dîene, flori galbine mirositórîe, si unindu horele loru cu cantulu filomelei si a ciocarliei, impleteau cununióre, cari de cari mai frumosiele. Cununióre pentru tata, mama, frati, sorori, si o cununica mai frumosîca óre pentru cine? ... Nu se spune in prosa, numai in versuri. Si ele impleteau cununica mitutea si frumosiata si din graiu asié graiau :

Si o cununa cununitia

Pentru-alu meu bade baditia.

In resaritu de sóre, candu radiele lui cu blandétia privescu pe coperisiele caseloru, atunci tóte cununiórele trebue sê fia susu pe coperisiu, si care cununa mai antâiu vestediesce, acela cui s'a numitu, mai antâiu móre.

Tóte fetele-su pe campu, si culegu san-dîene frumosiele, numai Savet'a nu e ací. Ea e mirésa si miresele nu culegu san-dîene. Ea e inse trista si doiósa, câ si-a pierdutu mirele, pe Jonutiulu ei doritu.

— Tu Maria! n'ai audîtu ce se vorbesce despre Savet'a? — intréba o fetitia pe cealalta pe campu.

— Ba am audîtu ceva, dar nu sciu este dreptu? — respunse Ev'a.

— Cum sê nu fia dreptu, candu nu numai Bab'a Ana spune, fara si provisorulu intaresce?

— Ce intaresce provisorulu? — intrebà Anic'a apropiandu-se.

— Câ Savet'a naintea lui a dîsu, câ se va maritá dupa Mitru Babei Ana.

— Aha, de aia au scapatu ei asié lesne! — si asié mai departe si-sioptea totu satulu.

Pe unu verfu de colina in padure se estindea cea mai frumósa poiana cu pasiune grasa. Siese juni — cei siese batuti — si-pasceau boii sei acolo. Langa unu focu mare, câ-ci erá nópte, si ploiosu si recorosu, se incaldiau cei siese juni.

Óre unde sê fia peritu Ionu, nu se mai aude nimicu de elu — intrebà Toderasiu, unulu dintre juni.

— Nu se scie, destulu câ neci hotnogi'a — comis. de secur. — inca nu i-a potutu da urma — dîse altulu.

— O seraculu de elu, de ar scí ce au vorbitu astadi fetele la culesu de san-dîene!

— Ce-oru vorbitu? intrebà Toderasiu.

— Cumca Savet'a naintea provisorului si-a datu invoirea sê se marite dupa Mitru plaiasiulu, si pentru aia scapara ne batuti ea si parintii ei. —

„Hamu“ se audî in padure, semnulu unui cane.

— Esta-e canele lui Ionu — dîse Toderasiu, si indata sarira toti in picíore. — Sê-lu cautâmu! — si pornira toti in direptiunea unde s'a audîtu canele.

— Mei Ióne mei! — strigau junii nostri si catau prin tufe, prin coturi, prin pesteri. Ionu nu erá nicairi!

Cocosii canta, si junii boari trebuia sê mér-ga a casa cu boii. VEDIENDU câ in desiertu cauta, plecara catra casa. Abié ajunsera a casa, si éta cine vine la casa lui Toderasiu? Mosiu Toma, tatalu lui Ionu, cu Muresiu canele dupa elu.

— Mei Toderasiu — dîse mosiu Toma — voi ati fostu cu boii in padure, n'ati audîtu ceva de Ionulu meu? Éca canele a venitu singuru, si asié fuge in cóce si in colo si schiauna câtu mi-e mila de elu.

— Noi amu audîtu in padure hamulu unui cane, si credu câ Muresiu a fostu. Dar unde sê fie Ionu? Noi l'amu totu cautatu dar nu l'amu potutu aflá.

Muresiu inse totu sariá pe Toderasiu, si totu alergá la ulitia, si érase intorcea neodihnit.

Toderasiu curse iute dupa socii sei. Ei tienura consiliu ce e de facutu. Muresiu de câte ori audiá pomenindu-se numele Ionu, totdeuna facea „hamu“ câ-ci si elu statea intre juni si cu o urechia in susu cu alta in josu voia elu sê dîca: veniti dupa mine.

— Muresiu trebue sê scie unde-e Ionu. Cauta Muresiu! strigà Toderasiu, si pornira toti pe strata. Muresiu naintea loru fufiaia tóta gli'a, tóta tuf'a de spini muscalesci. „Hemu“ facú dupa ce sucira in uliti'a ce ducea spre curtea domnesca, ce atâta însémna, câ a aflatu urm'a lui Ionu.

Si ce mirare! ce infiorare i cuprinse pe aventurosii nostri, candu Muresiuse oprí naintea curtii domnesci. Acié privia canele la juni, ací la pórtá, si facea „hamu“ adeca aici e Ionu. Neci o indoiéla dara, Ionu e inchisu!

Georgiu Traila.

(Va urmá.)

Banatul severineanu, a Logosiului si Caransebesiului, si celu temesianu.

II.

De comitatulu severineanu din tienutulu Banatului temesianu vine a se destinge comitatulu severineanu de la riulu Colapu séu Culpa din Croati'a. Acestu comitatu s'a redicatu sub Mari'a Teresi'a din punctu de vedere comercialu (dupa proiectulu lui Iosifu Majlatu, gubernatorului Fiumei), in anulu 1777. Mari'a Teresi'a comitatulu severinénu colapianu l'a providiutu cu sigilu, si cu insemnu propriu de comitatu, a constatu din dóue districte séu tracturi, cari au fostu aceste: I. Districtulu severinénu comercialu; II. Districtulu severineanu comitatensu, statatoriu din trei parti, procesuri numite: procesulu marinu, procesulu colapianu, si procesulu brodianu; in anulu 1786 Iosifu imperatulu, districtulu severinénu comercialu l'a supusu gubernatorului Fiumei; éra cele-lalte parti, adeca districtulu severinénu comitatensu l'a impreunatu comitatului Zagrabiei, si asié s'a stersu acestu comitatu, a carui restaurare din partea Satmarului s'a cerutu mai tardîu si in adunarea tierei, inse fara de resultatu. ¹⁾

¹⁾ Despre comitatulu severineanu de la riulu Culpa din Croatia se potu cetí mai multe referitóre la istori'a lui in istori'a remnului Ungariei, si a partiloru adhesate, scrisa de Christianu Engel la partea II. pag.

III.

Sub numirea de Banatu temesianu se intielege teritoriulu dintre riurile Dunare, Tisa, Muresiu, si dintre marginile Transilvaniei, si a Romaniei apusene.

Mai de multu inainte de caderea mohaciana de la anulu 1526, partea cea meridionala si cea orientala a tienutului Banatului temesianu s'a cuprinsu in numirea de Banatulu severineanu despre care vorbiramu mai in susu; éra partea ceealalta adeca cea apuséna si nordica a tienutului Banatului temesianu s'a cuprinsu sub numirea Comitadeloru: Carasiului, Temesiului, si a Torontalului.

Dupa caderea mohaciana tienutulu Banatului severinénu s'a cuprinsu sub numirea Banatului Logosiului, si a Caransebesiului, (in care Romanii banatiani ca nobili romani au avutu districte romanesci), celalaltu tienutu a Banatului temesianu s'a cuprinsu sub prefectur'a turceasca de la Timisiór'a.

Dupa reocuparea teritoriului banatianu de la Turci, Banatulu Logosiului si Caransebesiului din preuna cu teritoriulu de sub prefectur'a cea turcesca de la Temesiór'a s'a numitu: Banatu temesianu; acésta numire de Banatu temesianu se afla in mai multe documente, dintre cari memoramu ací urmatórele:

a) Documentulu lui Carolu alu III. regelui Ungariei din anulu 1731. ²⁾ datu pentru episcopatul rom. cath. a Cenadului, in care documentu tienutulu dintre Dunare, Tisa, Muresiu, marginile Transilvaniei, si a Romaniei apusene ocura sub numire de: Banatu temesianu;

b) Articfulu V. a pabei de la Belgradu din anulu 1739, in care articulu intre altele se afla urmatoriulu pasagiu ³⁾: „Banatulu temesio-

282; in opulu lui Palugyai Emericu despre partile incorporate la pag. 256. pana la pag. 266; in magazinulu ungurescu edatu de Carolu Windisch in 1788 tom. IV. pag 415—429; si in operatele deputatiunei in 1790 renduite, si in 1825/7 esmise. Ca obiectu VIII pag 10—14.

²⁾ Acestu documentu se afla publicatu in limb'a latina in codicilulu diplomaticu a lui Georgiu Fejér la pag. 351—352

³⁾ „Banatus Temesvariensis sub Augustissimi Romanorum imperatoris ditione in integrum ad Valachiae limites usque pertinet“ (ved. statistic'a Transilvaniei scrisa de Pölner in 1848. la pag. 132.)

rianu întregu se va tiené de ditiunea Augustisimului Imperatoriului Romanilor“;

c) Diplom'a incorporarii comitatului Carasiu, data in 1779. 20 aprilu aflatóre si in archivulu comitatului Carasiu (din Lugosiu), in care diploma apriatu sê scrie, câ districtulu temesianu cu multi ani mai nainte s'a numitu Banatu precumu adeveresce urmatoriulu pasagiu din acésta diploma: „Mai pre urma dupa ce neamu resolutu, districtulu acestu temesianu cu multi ani mai nainte Banatu numitu l'amu reapplicatu la iurisdictione s. corone a remnului Ungariei, de care mai de multu s'a fostu tienutu.“⁴⁾

d) Inscriptiunea de pe pótr'a besericii episcopesci rom. cath. din Temesióra din anulu 1736, in care inscriptiune ocure numele de Banatu temesianu⁵⁾.

Numirea Banatului temesianu in documentele publice usitata o-au folositu si scriitorii in opurile loru referitóre la tienutulu Banatului temesianu, dintre scriitorii cei multi, carii au usuatu numirea de Banatu temesianu merita amintire urmatorii scriitori: Georgiu Fejér, Georgiu Prey, Alexiu Horányi, Grisellini, Joanu Schwicker, Leonhard Böhm, August Laurianu Treboniu, Carolu Bernh, Hietzinger, Sulzer, Wertler, Ivan Nagy, si altii.

Numirea de Banatu temesianu usuata in documentele publice, si folosita si de catra scriitori in legile remnului Ungariei a fostu innotatu, si pentru tienutul fostului Banatu severinenu in cartea legiloru remnului Ungariei s'a intrebuintiatu numirea de Comitat severineanu, precum vediuramu in cele publicate in numerulu precedentu alu Familiei; éra pentru tienutulu comitateloru: Carasiu, Temesiu si Torontalu s'a usuatu numirea colectiva de districtu temesianu, acésta se adeveresce prin corpulu sêu cartea dreptului ungaricu, in care la articlulu a 18 a legiloru remnului din 1741, si la articlulu a 27 din 1790 aflâmu, cumca tienutulu comitateloru Carasiului, Temesiului, si a Torontalului s'a cuprinsu sub colectiv'a numire de districtu temesianu.⁶⁾

⁴⁾ „Novissime resolvissimus, districtum hunc Temesiensem inde a pluribus retro annis nomine Banatus compelatam ad jurisdictionem S. regni Hungariae corone, ad quam, olim spectabat reapplicari fecisemus.“

⁵⁾ Ved. istori'a Banatului de Leonbard Böhm pagina 227 tom. I.

⁶⁾ „Atque districtus temesiensis“ ved. corp. dreptului ung. tom II. §. 3. 5. pag. 170.

„Comitatibus, districtus temesiensis: Temes, Torontal, Crasso velut in sequelam articuli 18. 1741,

Din cele, ce am scrisu pana aci despre numirea Banatului severineanu, a Lugosiului, si a Caransebesiului, despre numirea Banatului temesianu, si districtulu temesianu, ne potemu convinge despre urmatórele adevaturi istorice:

a) Cumca tienutulu Banatului severineanu innainte de caderea mohaciana a avutu numire de „Banatu“, recunoscuta prin legile remnului, si dupa caderea mohaciana pre tempulu domniei Turciloru in Ungaria acelu tienutu sub margini mai restrinse s'a cuprinsu sub numirea Banatului Lugosiului, si a Caransebesiului, éra dupa alungarea Turciloru din Ungaria (1716—1718.) s'a cuprinsu sub numirea Banatului temesianu, si sub numirea Comitatului severinenu;

b) Cumca dupa reocuparea Banatului de la Turci numirea de Banatu temesianu ocure si in documentele publice;

c) Cumca pe tempulu esistintiei numirei de Banatu temesianu, tienutulu Carasiului, Temesiului, si a Torontalului s'a numitu in legile patriei cu numire colectiva „districtu temesianu.“

d) Cumca ratecesen toti acci scriitori, cari si despre tienutulu fostului Banatu severinenu, despre întregu tienutulu dintre Dunare, Tisa, si Muresiu generalmente afirma aceea, câ numirea de Banatu a tienutului temesianu nu ar' fi basata pe legile remnului, câ aceea numire nu aru ocure in documentele publice, si câ comitatele, Carasiului, Temesiului, si a Torontalului nu aru fi avutu numire colectiva recunoscuta in legile remnului Ungariei.

Dupa aceste in fine in privinti'a Banatului severineanu recunoscutu mai de multu prin legile remnului mai adaugu si aceea, cumca numirea banatica a tienutului severinenu (reincorporatu remnului Ungariei in anulu 1779) s'a usuatu si in legile remnului Ungariei aduse in 1848 precum adeveresce articlulu alu V. a acestoru legi la §. 5. numeru 109, care tradusu pe romania asié suna: „confinieile banatice precum: regementulu germanu, romanu, si illiricu dau unu deputatu, laolalta trei deputati.“

Gavrilu Popu.

regno effective incorporatis sessio, et votum inter status, et ordines regni sacra c. regisque Majestate clementem assemsum praeibente restituitur“ ved. cartea dreptului ungaricu in tom. II. articulu 27. pag. 208.

Spicuri literare.

Este la noi în literatura o datina servila, de a jură în numele maestrilor. De câte ori amu mai avutu ocaziune a cetii, că „marele“ Alesandri, „marele“ Bolintianu, „marele“ Eliade, și după unu criticastru chiar si „marele“ Sionu — a crisu érași unu opu, care la tóta intemplantarea este escelinte, pentru că „numele“ autorii-lui ni garantéza acést'a. Nimene inse nu are curagiulu a supune acele opuri la óre-si cari critice analisatórie, din cari publiculu, dar mai alesu literatur'a si autorii respectivi sê póta avé ceva folosu. Dintre atátia literati, cari si dau aerulu de ómeni invetiati, nu s'a gasitu inca neci unulu, carele sê fia vinitu a ni presentá unu studiu seriosu a supra opuriloru poetiloru nostri destinsi; nu s'a gasitu neci unulu, carele sê ni fia aretatu ce e frumosu si de imitatu, — ci ce nu corespunde regulorulu eterne ale esteticeii în acele opuri. Astfelu apoi nu ne putem mirá, că în presinte în literatur'a nóstra poetica domnesce cea mai mare confuziune. Unulu profeséza principii ce altulu le condamna; unulu afirma ceea ce altii denéga; toti pornescu în directiuni diferite, si nimene nu ajunge la scopulu doritu, pentru că lipsesce farulu luminatoriu si conducatoriu, lipsesce critic'a seriósa, fara care neci o literatura nu póte inaintá.

Intr'aceea poesii'a nóstra stagnéza. Déca se ívesce vr' unu talentu, se pierde si acel'a în abisulu piedeceloru multe, — si nu se gasesce unu singuru individú, care sê-i spuna: Éta calca ta, pornesce pe acést'a!

Intre impregiurári de aceste nu va fi dara de prisosu sê frundiarimu din candu în candu prin foile nóstre de publicitate, si sê examinámu unele produpto poetice aparute intr'insele.

Organulu de care ne vomu ocupá mai antáiu e „Albin'a Pindului.“ I dâmu antáitáte, pentru că redactorulu acestei foi e dlu Gr. H. Grandea, despre care s'a mai dísu în fóia acést'e, că este celu mai escelinte poetu în tóta generatiunea mai nóua. Presupunemu dara, că unu poetu inzestratu cu unu talentu atátu de considerabilu ca alu dlui Grandea, vine a da publiculu o fóia, care nu numai e totu-de-una la ináltímea literatur'eii nóstre, ci tinde a innáltiá literatur'a la o culme mai inalta si mai admirabila.

Nu voiu sê vorbescu de asta data despre pretiulu literariu alu foiei amintite, — în ast'a privintia a aduce judecata nu ar fi „facilu, ci fórte dificilu“ — precum díce dlu Grandea, — că-ci nu vediuu inca decátu numai doi numeri, adeca 1. 3, — gratulediu inse dlu redactoru pentru fericirea de a poté avé în cunun'a colaboratoriloru sei dóue pene atátu de ilustre ca a d. Bolintiniann si Eliade.

Veteranulu autoriu alu „Mihaidei,“ dlu Eliade publica în nr. 3 dóue poosii, un'a despre artea poetica, si o balada, ambele traduse si prelucrate după alti autori renumiti.

A traduce bine atare poesia frumósa straina, negresítu e mai mare meritu decátu a indrugá la volumuri de versuri mediócre. Dorere, că traducerea artificiósá, pastranduse metrulu si numerulu silabelorulu, la noi nu înflorese delocu. Nu, că-ci la asié ceva se recere unu studiu seriosu, si-apoi literatiloru nostri li cam place a remané numai diletanti. A traduce bine, pastrandu — afara de tecnic'a amintita mai susu — dulcéti'a,

forti'a si totu caracterulu originalulu, este greu. Pentru aceea pre poeti numai poeti potu sê-i traduca; ca-ci ei cunosce mai bine limbagiulu diferiteloru simtieminte.

Cu bucuria vediaramu dara, că unu maestru alu poesiei romane a pasítu pe acestu teneru, si vre sê inavutiésca literatur'a romana cu traduceri artificiósse. Inse bucuri'a mea fu scurtá, si incetá indata ce cetii „Cavalerulu Toggenburg“ de Schiller, care se incepe astfelu

— Ritter! anim'a-mi ti-ofere
Teneretie de suroru;
Alta dragoste nu-mi cere,
Cá ci mi-face mare doru.
Vino placidu, cá-ci mi-place,
Du-te'n pace, me dilegu;
Plansulu ochiloru ce tace
Neci decum nu-lu intielegu.

Elpicepe, mutu cu dorulu,
Sangera determinatu,
Arde,-o stringe'n pieptu cu-amorulu,
Si pe calu e aventatu.
Toti vasalii si-aduna
Toti Elvetii sei din dreptu;
La mormentulu santu detuna,
Toti cu crucea p'alu loru pieptu.

Pre langa totu respectulu ce detorimu eminintelu nostru literatu, cauta sê marturisimu sinceru, că aceste dóue strofe în locu de a produce în mine vr' unu efectu sentimental, produsera chiar contrariulu, — si si de cumva stim'a, ce pastrámu în sinulu nostru pentru unu Eliade, nu ne retienea, eramu p'aci sê ne scape risulu. Ne siliramu dara a imbracă o fatia seriósa, si ca sê pricepemu strofele de susu, cercaramu originalulu între poesiile lui Schiller, si ca sê le pricepeti si dvóstre, éta decopiámu ambele strofe:

Ritter, treue Schwesterliebe
Widmet euch dies Herz;
Fordert keine andre Liebe,
Denn es macht mir Schmerz.
Ruhig mag ich euch erscheinen,
Ruhig gehen sehn;
Eurer Augen stilles Weinen
Kann ich nicht verstehn.

Und er hört's mit stummen Harme,
Reist sich blutend los,
Presst sie heftig in die Arme,
Schwingt sich auf sein Ross.
Schiekt zu seinen Mannen allen
In dem Lande Schweiz;
Nach dem heil'gen Grab si wallen,
Auf der Brust das Kreuz.

Acuma sê asemene ori cine originalulu germanu cu traducerea romana, si va vedé, că — afara de dóue trei síre — ambele strofe sunt atátu de nenorocitu traduse, încátu frumseti'a originalulu nu numai că dispere cu totul, dar traducerea neci nu se póte pricepe. Prin asemene lucrári apoi literatur'a nu se 'navutiesce de felu. Ne dóre, că suntemu siliti a ne dechiará astfelu, si chiar fatia cu dlu Eliade, dar mai pre susu de tóte iubimu adevverulu.

Suntemu de opiniunea, ca dlu traducatoriu sê coréga lucrarea sa, si mai alesu strofele prime, câ-ci între celelalte sunt unele frumosu traduse, inse inceputulu gresitu strica totu efectulu.

Si la prelucrarea aceea i recomandâmu sê nu uite neci odata regul'a scrisa chiar de dsa in „Artea poetica“ dupa Boileau si Horatiu :

Spuneti cugetarea vóstra, galantu, naltu, glumetiú,
usioru :

Dar spune ti-o, cum se spune, pe'ntielesulu toturoru !

Spinu Ghimpescu.

Teatru natiunalu.

Aradu 11 augustu. Marti in 4 aug. se tienù a dóu'a representare teatrala in presinti'a unui publicu numerosu Cu deosebita placere vediuramu între cei acursi din provincia si câti-va plugari mai de frunte. Ast'a dovedesce de ajunsu, câ spiritulu natiunalu a petrunsu prin tóte arteriile natiunii nóstre, si câ poporulu romanu de aice s'a desceptatu din letarg'ia secularia.

Teatrulu natiunalu e midiloculu celu mai bunu spre a latí între poporu lumin'a si a respandí intr' insulu sublim'a idea de natiunalitate, — pentru aceea salutâmu cu o viua bucuria in midiloculu nostru pe dlu Pascali, carele a venitu a ni realisá o dorintia vechia, carele a venitu a imprimí o misiune sacra.

Sperâmu, câ primirea caldurósa, cu care romanii in tóte partile întimpinara acést'a societate, va indemna pe dlu Pascali, de a veni si in anii venitori spre a ne incantá cu artea sa, si spre a continuá oper'a sa inceputa acuma, spre a desvoltá si mai departe spiritulu natiunalu între romanii de dincóce de Carpati.

Dar sê ne întorcemu la obieptu.

In 4 aug. se representá „Fric'a e din rai“, comedía natiunala de dlu Pascali. Avuramu daru cauza dupla ca sê ne delectâmu, câ-ci de asta-data vediuramu nu numai representare romana, ci si piesa natiunala. In câtu pentru piesa, aceea e scrisa de o mana rutinata, care cunósce secretele scenisârii, — de aceea comedí'a dlui Pascali facú sensatiune mare si publiculu o primi cu aplaute frenetice.

Dar si reprezentatorii merita tóta lauda. Toti jocara fórté bine, — deosebitu escelara inse dómnele Dimitrescu si Gestianu.

In 8 aug. se tienù a trei'a representare, jocandu-se „Sterianu patítulu“ comedía natiunala. Teatrulu erá atátu de plinu de ascultatori, incâtu unii nu mai cape-tara locu de siediutu. Cu ast'a ocaziune vediuramu cu mare bucuria, câ si din locuri pré indeparte venira multi, ca sâ póta asistá macaru la o representare. Asié vediuramu pre mai multi din comitatulu Zarandului, carii facura cale de dóue díle, numai ca sê póta audí celu pucinu odata limb'a romana de pe scena.

Interpretarea piesei se facú cu unu succesu stralucitu, — dar ins'a si pies'a nu satisfacú pe toti.

Astadi sér'a se va jocá „Mihaiu Vitézulu dupa batalí'a de la Calugareni,“ drama in versuri de Bolintini-anu. Despre care cu alta ocaziune.

In fine mai amintescu, câ repertoriulu dlui Pascali s'a inmultítu cu dóue piese originale; „O gluma“, co-

media intr' unu actu de At. M. Marienescu, si „Nu vatemati fétele betrane“, comedía in trei acte, cu cantece, de Josifu Vulcanu. Dorimu sê le vedemu reprezentate câtu mai curendu, si cu atátu mai vêrtosu, câ-ci ambele sunt produse literarie de dincóce de Carpati. (In câtu pentru pies'a nóstra, pe basea unei epistole a dlui Pascali potemu sê spunemu, câ aceea se representá inca in Aradu, de cumva nu intreveniá cunoscutulu obstacolu de bóla a dómnei Matild'a Pascali. Red.)

Unu iubitoriu de arte.

Familia pescariului.

(Cu ilustratiune pe pag. 317.)

Paserile marine se aventa in sboru, marea incepe a spumegá, vijeli'a turbata arunca si bate valu de valu, viscolulu e infioratoriu; ér pescariulu cu barc'a ratecesce in departare, inpinsu de sperantia, câ dóra va aduce pruncutíloru sei si socii iubitóre cele necesari pentru traiu.

Viscolulu nu mai incéta, e totu mai turbatu. Serman'a socia se grabesce la malu, ascépta sê vina barbatulu. Se uita in departare peste valurile furiose se véda apropiindu-se barca ori pescariu. Totu valulu spumosu i se pare ventréu'a pescariului. Ea ascépta si ér' ascépta, dar in zedaru. Unu valu cumplitu, fara mila de socia, fara mila de pruncuti, isbesce cu furia barc'a de o stanca si barca si pescariu nu se mai vedu.

Serman'a socia in desperarea cea mare inaintéza spre malu, se grabesce intru ajutoriu barbatulu nefericitu; pasiesce totu mai nainte; ap'a i ajunge pan' la genunchi; copilasii cuprinsi de infiorare se arunca in genunchi inaintea mării turbate, par' c'ar' cere indurare pentru mum'a desperata; celu mai mare se opune, o opresce, o retiene se nu cada in mormentu; dar mam'a desperata nu se lasa, ea se grabesce inca inainte, câ-ci pe ea o impinge amórea, dorerea si desperarea, ea trebuie sâ mérga sê-i ajute celui in periclu; ea aude vaictulu barbatulu, si moraitur'a valuriloru i se pare numai suspinu; ea pasiesce, se grabesce totu mai nainte, ap'a i ajunge pana la capu, si unu valu turbatu cu furia de tigru se arunca asupra ei si mam'a desperata a disparatu

Pe malu siedu copilasii cu budiele venetíte, cu membrele tremuratóre, fara tata, fara mam'a, orfani pe a estu pamentu si ventulu incetéza, marea se alina, natura tóta reinvie, dar familia pescariului — a peritu ca viscolulu, in unu momentu.

C E E N O U

* * (Resultatulu alegerii din telegrafica sosita din Aiudu anuntia, ricésca din Blasiu a candidatulu implerea scaunulu vacantu metropol Vancia, canoniculu Cipariu si can. Fe

* * (Adunarea generala) a Asociat carea in anulu presinte se va tiené la C numerosa. Comitétulu constituitu per petiloru a luatú tóte mesurile, pentri se póta bucurá de tóta comoditatea rec

pesta
bese-
ntru
oputu
iu.

lvane
fórté
ca ós-
lu sê
Pas-

cali cu trup'a sa va arangia in scriile siedintelor trei séu patru reprezentári, si a nume in 24, 25, 26 si dóra in 26 augustu. Intr'o séra se va dá si unu balu pentru distractiunea junimii. Ér in 27 va fi o escursiune la manastirea Niculei, care e in departare de $\frac{3}{4}$ óra de Gherla.

* * (*Fostulu principe alu Serbiei. (Arageorgeviciu.)*) carele — precum se scie — de la evenimietele de la Belgradu incóce erá pusu sub paza politia, fu arestatu sambata sér'a aici in Pest'a. Esprincipele erá chiar sé intrepinda o escursiune si esí cu strait'a in mana; dar unu comisariu alu politiei lu-agraí, cá in casulu candu ar voi sé mérga unde-va, dinsulu lu-va urmá. La asta elu se rentóse cu mania in palatiulu seu, de unde nu peste multu politia lu-straportá in casarm'a lui Carolu. Fiulu principelui sosí dílele trecute de la Parisu, si numai decátu se intrepuse la ministeriu pentru eliberarea parintelui seu, — dar pana acuma staruintiele lui nu avura neci unu resultatu.

* * (*In nrulu trecutulu*) amintiramu de fericit'a imultire a familiei dlui Pascali la Timisióra; acuma unu corespundinte ni mai impartesiesce, cá noumascutulu s'a botezatu mercuri in 5 augustu in suburbiulu fabricu, dandu-i-se numele Andreiu Claudiu, si cá nasiulu a fostu H. Sa dlu Andreiu Mocioni, substituitu de dlu capitani orasianescu Petru Cermena.

Din strainetate.

△ (*Eugeni'a, imperatés'a Franciei*) se nisuesce in totu modulu ca sé recascige familiei domnitóre demnitata si poporalitatea de mai nainte. La consiliulu ministerialu ce s'a tenuity acum mai de aprópe, asié o suite a insocit'o, de cugetai cá mergu cu procesiunea. In sal'a consiliului a vorbitu mai multu tempu cu ministrulu presiedinte Rouher, si fiindu verb'a de siedintiele mai de aprópe din corpulu legislativu, ministrulu si-a esprinat parerea de reu pentru atacurile si insultele ce i se facu imperatului. Ér imperatés'a i-a respunsu, „Ceca ce ne atinge pe noi, neci pedta nu te lasa de totu neatinu, cá-ci fiindu gradinile nóstre una langa alta, din petricelele ce se arunca in a nóstra si in a dtale se opresce câte una.“

△ (*In Rom'a*) au spendiaratu in dílele trecute doi briganti, éra pe trei i-au condamnatu la temnitia grea de 15 ani. Poporulu din Rom'a a fostu fórté iritatu, cá de ce nu i-au datu pe toti cinci mortii. Dorulu acest'a de resbunare a devenitu de a coló, cá brigantii au comisú torture infiorátore. Pe nefericitii ómeni ce cadeau in manele loru atát'a i mpungeau cu o masina prove-diuta cu ace, pana-i omoriau.

△ (*Baronu si balerina.*) O fóia din Berlinu insíra in colónele sale urmatórea istorióra picanta: Baronulu K. de W. membru a unei familie inalte, si incarcatu, pe langa acést'a de o multíme de orduri pe pieptu, de multu tempu si-a totu batutu capulu ca sé puna man'a pe unu postu devenitu vacantu. Dar a si avutu lipsa de elu, cá-ci de multe ori deveniá in confusiuni finantiale. E de insemnatu si aceea, cá intre alte multe slabiciuni, mai avea si aceea, cá-i placea fara mesura baletulu, si o balerina l'a si cuceritu de totu, si decumva vedea cá incepu

dotoriile a lu amenintiá, atunci si-amenintiá neamurile cu aceea, cá déca nu-i tramitu bani, elu si-inparte starea si rangulu inaltu cu acést'a. Amenintiarile aceste i-au si succesu de multe ori. In dílele trecute l'au insciintiatu, ca sé se prezenteze la curte. Baronulu K. de W. scia, cá pentru ce e chiamatu, deci a inceputu a se in-bracá amesuratu cuviintiei de curte, adeca in gala deplina. Dar, ca sé corespunda pe deplinu acestei cuviintie, ordurile nu poteau remané. Ei dar ce nefericire, ordurile nu le gasea nicairi, si fara de aceste nu se potea duce. A cercatu in susu in josu, prin tóte coltiurile si pe sub tóte mobilele din casa, inse in sedaru. S'a necesitu mai de mórté, si a inceputu a face sgomotu pe la politia, pana mai in urma balerin'a cu anima rogátore i-a spusu, cá ajungendu odata in o stare stremtorata le-a pemoratu. Baronulu K. de W. s'a sfasíatu cumplitu de necesu, inse a trebuitu sé ierte, si asié acuma trebue sé ascepte dupa o alta audiintia, pe candu regele va veni de la Ems.

△ (*Fontele Montalembert*) care acum de mai multu tempu e totu morbosu a inceputu a se mai insanatosiá si acum de curundu si-a cercetatu si dominiulu Franche-comté care nu l'a vediutu de trei ani.

△ (*Garibaldi e turcu.*) O fóia francesca aduce din Alesandria o varietate, carea vre sé demustre cá Garibaldi e turcu de origine. Intre altele díce cá numele Garibaldi pe la 1840—47 a fostu fórté cunoscutu in Alesandria, si cá se afla unu documentu din 1789, in care se asignéza Alesandriei nescari privilegii, si in care Garibaldi e subserisu ca oficieru turcescu.

△ (*Tiera buna pentru diuaristi.*) Imperatulu din Chin'a a dusu inainte cu vr'o cáti-va ani patru profesori francesi ca sé invetie si chinesi sciintiele mai inalte. Odata numai, guvernulu a datu demandare ca sé-lu prinda si sé-lu inchida pe unulu din profesori, si déca nu se opunea consulatulu francesu póte cine scie ce se alegea din nefericitulu profesor. Caus'a pentru ce erá se patiesca acést'a e aceea, cá fiindu respectivulu, profesor de medicina a scrisu despre thea cá e stricatiósa sanetátii, si guvernulu a disu cá prin acést'a a facutu stricatiuni nespuse guvernului, cá-ci the'a aduce statului cele mai mari venituri.

△ (*Unu tata fericitu.*) Unui pariute din San-Lorenzo (Lombardia) i s'a nascutu in dílele trecute alu 31-le pruncu. Parintele e acum de 68 de ani si e casatoritu a patra óra.

△ (*Arsura de pamentu.*) Incependu de la confiniile Prusiei pana la Petrupole, totu pamentulu formédia o mésa de focu. Aerulu e plinu de fumú si totu ce e pe suprafati'a acelu tenuity, plante, arbori, paduri tóte ardu, mai multe animale si ómeni au muritu nadusiti de fumulu inecatoriu. Acést'ai vine de acolo, cá carbunii cei multi de pétra ce contíne acestu teritoriu s'au aprinsu. Totu asemene si sinulu pamentului de sub Petrupole inea e totu in focu. Asisderea si in estinsiu-nea liniei ferate Tsarkoe-selo si Gatschina, totu fumú se aredica din pamentu. In directiunea catra Moscva a facutu daune immense si a stricatu mai multe linii ferate.

△ (*Parochii bune.*) In Laplandu, provinci'a regatului Svedicu, câte o parochia e mai asié de mare ca multe alte regate. Estindiunea unei parochii e de 350—60 mile patrate, si in cele mai multe casuri in o parochia e numai o beserica. Misa completa se tiene numai 4—5 septe-

mani odata. Poporenii plăca de mercuri ori joi de a casa ca se ajunga pe duminica la beserica, cu care ocaziune se tiene totu de odata si tergu, unde poporul adunatu si-vinde si cumpara cele necesari.

△ (*Monumentulu Poloniei.*) Inaugurarea monumentului Poloniei va fi in 16. augustu. Monumentulu o aredicatu pe o colina inalta in Helveti'a.

△ (*Famili'a Rothschild*) in 1859, numai in Itali'a a cascigatu 700 milióne.

MOD'A.

Dis'a, cumca nu vei aflá doi ómeni cari sê semene unulu cu altulu intru tóte, sê póte aplicá in totulu si cu tóta siguritatea si la vestminte. De si e dreptu cumca form'a, séu mai bine, croitur'a „Vatteau“ a intrecutu si e mai inbratfisiata de cátu tóte celelalte, totusi si form'a acést'a intru atâte chipuri o variédia, cátu raru vei gasi dóue vestminte de asemenea forma.

Sunt fórté placute vestmintele jaconat din materii vergate si cari sunt fórté de recomandatu si pentru aceea, cá-ci sunt eftine. Aceste se facu asié, cá vestmentulu celu de desubtu e de materia vergata lata, éra celu de-a supra de materia angusta, maneele si partea din susu a trupului e de o materia cu vestmentulu de desubtu, ér partea de din josu a trupului e din o materia cu celu de-a supra, séu din materi'a angusta. Tóta materi'a uni astfelu de vestmentu o cu 6 fl. 50 cr, si pe langa acést'a mai au si aceea insusire buna cá se potu spela.

Vestminte de aceste sunt si astfelu, cá vestmentulu de desubtu e de materia vergata, éra celu de-asupra de materia cu pupiti, si stá fórté bine. Sunt fórté frumóse, dar fórté scumpe acele vestmintele de form'a Vatteau, la cari partea de desubtu e de metasa, ér cea de asupra de „sultane“, „grenadie“, „lustre finu“, séu si de metasa. Vestmintele aceste ce se gatescu asié din dóue feluri de materii se compunu asié, cá vestmentulu de desubtu e totu de una de materia mai grea si mai intunecósa, pe candu celu de-asupra, din materia mai usióra si mai luminósa. Maneele si partea de-a supra a trupului e totu de una asemenea si din o materia cu vestmentulu de subtu, ér partea de desubtu a trupului, totu de una asemenea vestmentului de de asupra.

Vestmintele de croiulu „Vatteau“ se potu face si cu paletot, numai cá atunci se compunu altcum. Paletot-ulu fara maneci se face din o materia cu vestmentulu de desubtu, éra maneele din cea de de a supra. Pentru damele mai de etate, déca voru primi form'a acést'a de vestminte; sunt fórté de recomandatu vestmintele estmodu compnu.

Cretielele éra inceptu a se usá, si se potu face séu din o materia cu vestmentulu, séu de dentele, (Spitze). Dar la vestmintele de preumblare nu sunt pré cu scopu.

Gulerutiile de dentele incretfite inca inceptu a fi mai placute si stau mai frumosu decâtu nafrautiile.

In loculu crinolinelor asiderea se folosecu rochii de peru de calu. Pretiulu unei rochie de acesto e 5 fl. — 5 fl 50 cr — 6 fl.

Găcitura de semne.

De Ioane S. Alutanu.

A + * *le Δ iu jo + u + i 's i ssa Δ * * i □ e

A + iu - e : a □ o = u a □ o = u

+ i , â šu - i o - = e + * * e š i □ e

I š , u = a * * u a □ o = u Δ u Δ o = u.

+ i š ? u = u a + iu li šu □ ai a = e

+ ule = u + ule = u se 's , e * * a * * u

, â , i Δ e Δ i * * 'a 's ; e - a = * * a = e

- ó * * e , â □ a + i ui * * a * * !

Deslegarea găcitarei de siacu din nr. 24.

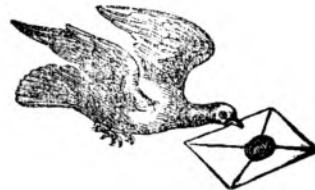
Éta vremea ne desparto
Sê te vediu nu mai gandescu
Mórtea nu-mi este departe
Cu suspine ti-vestescu.

Déca neci acum eu tine
Nu potui a me vedea !
Ce speranția mi-remane
Dupa ce m'oi departá ?

Deslegare buna primiramu de la dómnele si domniórele : Anastasi'a Leonoviciu, Julia Suciú ; si de la dnulu : Basiliu Dragosiu

Deslegarea găcitarei din nr. 23 o mai primiramu de la dómna : Julia Suciú n. Darabantu.

POST'A REDACTIUNEI.

La mai multi. Toti aceia cari stau pronuaciu in y-mostrulu curinte si la tablourile de pan' acum le va gati do odata cu tabloulu din somestrulu acost'a.

Resbunarea mascei. Se va publicá indatu cu amant-puno de locu. Asemene novele scurte vomu primi cu bucuria o alta-data.

N. C. Te rogámu sê mai ascepti pucintelu. N'aveamu oca tempu a o ceti. In septoman'a venitóre redactorulu acost'a voi va plecá in Transilvani'a, si rentornandu ti-va satistaca numai decâtu.

Proprietariu, redactoru respundia toriu si editoriu : **IOSIFU VULCANU.**

S'a tiparitu in Pest'a 1868. prin **Alexandru Kocsi.** N'iat'a de pesci Nr. 9.